

Ústavní a zákonná úprava územní samosprávy v České republice

JUDr. PhDr. Petr Kolář, Ph.D.

Praha, 2022

Územní samospráva – ústavní principy

„Česká republika se člení na obce, které jsou základními územními samosprávnými celky, a kraje, které jsou vyššími územními samosprávnými celky“ (čl. 99 Ústavy)

„Stát může zasahovat do činnosti územních samosprávných celků, jen vyžaduje-li to ochrana zákona, a jen způsobem stanoveným zákonem.“ (čl. 101 odst. 4 Ústavy)

- Historický spor zastánců regionálního a zemského zřízení
 - 1920 – zákon o zřízení župních a okresních úřadů v republice Československé (zákon č. 126/1920 Sb.)
 - 1927 – zákon č. 125/1927 Sb., o organizaci politické správy – návrat k zemského uspořádání
- Zákon č. 36/1960 Sb., o územním členění státu (12 novel)
 - 7 krajů + 76 okresů + Praha
- Ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků (2 novely)
 - 14 vyšších územně samosprávných celků (včetně Prahy)

Zákonná úprava územní samosprávy v ČR

- Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích
- Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích
- Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze
- Zákon č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností
- Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí
- Zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů
- Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu
- Zákon č. 118/2010 Sb., o krajském referendu
- Zákon č. 312/2002 Sb., o úřednících územních samosprávných celků
- Zákon č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů
- Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní
- Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů

Co je to obec ... ?

- **Územní samosprávné celky jsou územními společenstvími občanů, která mají právo na samosprávu. Zákon stanoví, kdy jsou správními obvody.** (čl. 100 odst. 1 Ústavy)
- **Veřejnoprávní korporace** (čl. 101 odst. 3 Ústavy)
 - vlastní majetek a hospodaření podle vlastního rozpočtu
 - samostatné vystupování navenek
 - vlastní samostatné orgány
- **Územní základ obce**
 - obec tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce
 - jedno nebo více katastrálních území
 - celkem cca 6.250 obcí + vojenské újezdy (Březová, Boletice, Hradiště, Libavá)
 - sloučení obce, připojení obce, oddělení části obce, změny hranic obcí
- **Druhy obcí**
 - obce
 - městyse
 - města (dnes nad 3.000 občanů); aktuálně 608 měst v ČR (cca 70 % obyvatel)
 - statutární města (26 + Praha)
- **Druhy obcí dle rozsahu výkonu státní správy**
 - obce I. typu
 - obce II. typu (obec s pověřeným obecním úřadem) - § 64 OZř
 - obce III. typu (obec s rozšířenou působností) - § 66 OZř

Občanství obce – její osobní základ

▪ **Osobní základ obce**

- a) občané obce - státní občanství ČR + trvalý pobyt na území obce
- b) cizinci s trvalým pobytem na území obce (čl. 19 odst 1. SES)
 - *cca 70 tis občanů EU s trvalým pobytem*
 - 5 let nepřetržitého přechodného pobytu v ČR
 - 2 roky jako rodinný příslušník jiného občana s trvalým pobytem
- c) vlastníci nemovitostí na území obce

▪ **Práva spojená s obecním občanstvím (§ 16 OZř)**

- Aktivní i pasivní volební právo
- Vyjadřovat stanoviska na jednání zastupitelstva **v souladu s JŘ**
- Nahlížet do rozpočtu a závěrečného účtu, do usnesení a zápisů z jednání zastupitelstva obce, do usnesení rady obce, výborů zastupitelstva obce a komisí rady obce a pořizovat si z nich výpisy,
- Požadovat projednání určité záležitosti (*petice 0,5 % občanů*)
- Podávat orgánům obce připomínky a návrhy a podněty
 - orgány obce je vyřizují bezodkladně, nejdéle však do 60 dnů, jde-li o působnost zastupitelstva obce - do 90 dnů

Orgány obce

„Obec je samostatně spravována zastupitelstvem“

(čl. 101 odst. 1 Ústavy ČR)

- Zastupitelstvo obce (5 – 55 členů)
 - *do 500 obyvatel* 5 až 15 členů
 - *nad 500 do 3.000 obyvatel* 7 až 15 členů
 - *nad 3000 do 10.000 obyvatel* 11 až 25 členů
 - *nad 10.000 do 50.000 obyvatel* 15 až 35 členů
 - *nad 50.000 do 150.000 obyvatel* 25 až 45 členů
 - *nad 150.000 obyvatel* 35 až 55 členů
 - *přesný počet stanoví zastupitelstvo nejpozději 85 dnů přede dnem voleb*
- Rada obce (5 – 11 členů)
 - *lichý počet; max. 1/3 zastupitelů; min. 15 zastupitelů*
 - *pokles počtu členů - § 100 OZř*
- Starosta
 - *vykonává pravomoc rady tam, kde se nevolí rada (výjimky § 102 odst. 4)*
- Obecní úřad
- Zvláštní orgány obce
- Komise *(je-li jim svěřen výkon přenesené působnosti)*
- Obecní policie *(je-li zřízena)*

Pravomoci zastupitelstva obce

Zastupitelstvo = nejvyšší orgán obce – „rozhoduje ve věcech patřících do samostatné působnosti obce“ (§ 84 odst. 1 OZř)

Druhy pravomocí:

1. Pravomoci vyhrazené zákonem

- zejména § 84 odst. 2, 3, 5, § 85 OZř

2. Pravomoci vyhrazené rozhodnutím zastupitelstva

- § 84 odst. 4 OZř
- *pouze v rámci samostatné působnosti*
- *s výjimkou pravomocí vyhrazených radě obce (§ 102 odst. 2 OZř)*

3. Pravomoc zrušit usnesení rady, které starosta považuje za nesprávné

- *včetně vyhrazených pravomocí rady obce*
- *může rozhodnutí rady pouze zrušit – nikoliv nahradit rozhodnutím vlastním*

Vybrané všeobecné vyhrazené pravomoci zastupitelstva obce (§ 84)

Zastupitelstvo obce rozhoduje ve věcech patřících do **samostatné působnosti obce** (§ 35 odst. 1)

- schvalovat **rozpočet obce**, závěrečný účet obce
- zřizovat a rušit příspěvkové organizace a organizační složky obce
- rozhodovat o založení nebo rušení právnických osob
- vydávat **obecně závazné vyhlášky obce**
- rozhodovat o vyhlášení místního referenda,
- určovat funkce, pro které budou členové zastupitelstva obce uvolněni
- zřizovat a rušit výbory, volit jejich předsedy a další členy
- volit z řad členů zastupitelstva obce **starostu, místostarosty** a další členy rady obce (radní)
- zřizovat obecní policii

Vybrané majetkové vyhrazené pravomoci zastupitelstva obce (§ 85)

- Zastupitelstvu je dále vyhrazeno rozhodování o těchto právních jednáních:
 - a) nabytí a převod **hmotných nemovitých věcí** (...) s výjimkou inženýrských sítí a pozemních komunikací, převod bytů a nebytových prostorů z majetku obce,
 - b) poskytování **věcných a peněžitých darů** nad 20 000 Kč fyzické nebo právnické osobě v jednom kalendářním roce,
 - c) poskytování **dotací a návratných finančních výpomocí** nad 50 000 Kč v jednotlivém případě fyzickým nebo právnickým osobám a uzavření veřejnoprávních smluv o jejich poskytnutí
 - f) **vzdání se práva a prominutí dluhu** vyšší než 20 000 Kč,
 - h) dohody o splátkách s lhůtou splatnosti delší než 18 měsíců,
 - j) uzavření smlouvy **o přijetí a poskytnutí úvěru nebo zápůjčky**, o převzetí dluhu, o převzetí ručitého závazku, **o přistoupení k závazku** a smlouvy o společnosti,
 - m) **nabytí a převod práva stavby** a smluvní zřízení práva stavby k pozemku ve vlastnictví obce,
 - n) **zpeněžení hmotné nemovité věci ve vlastnictví obce nebo práva stavby ve veřejné dražbě a nabytí hmotné nemovité věci nebo práva stavby obcí v dražbě (...)**; tuto pravomoc může zastupitelstvo obce zcela nebo zčásti svěřit radě obce nebo starostovi.

Pravomoci rady obce

Rada = výkonný orgán obce v oblasti samostatné působnosti
- kde se rada nevolí, vykonává pravomoci starosta (výjimky § 102 odst. 4)

Rada je odpovědna zastupitelstvu

Zastupitelstvo může radě ukládat úkoly (§ 102 odst. 1 OZř)

Přenesenou působnost vykonává obecní úřad, nestanoví-li zákon jinak
(§ 109 odst. 3 písm. b)

Druhy pravomocí:

1. Pravomoci vyhrazené radě obce (§ 102 odst. 2 OZř)

- nemůže si je vyhradit zastupitelstvo
- jsou nedelegovatelné

2. Zbytková klausule (§ 102 odst. 3 OZř)

- Rada se stará o vše ostatní
- Zastupitelstvo si může vyhradit
- Pravomoci je možné delegovat

Pravomoci starosty

- **Starosta zastupuje obec navenek**
 - *nemá postavení statutárního orgánu !!!* (NS 30 Cdo 3049/2007)
 - o obsahu právních jednání rozhoduje zastupitelstvo nebo rada - **sankce absolutní neplatnosti** (§ 41 odst. 2 OZř)
- **Je odpovědný zastupitelstvu obce**
- Ze zákona právo užívat závěsný odznak při významných příležitostech a občanských obřadech
 - Rada může toto právo přiznat jinému zastupiteli nebo tajemníkovi
- V čele obecního úřadu je starosta (§ 109 odst. 1 OZř)
 - tajemník je podřízen starostovi
 - tajemník je odpovědný za plnění úkolů obecního úřadu starostovi (§ 110 odst. 2)
- **Místostarosta** (§ 104 Ozř)
 - zastupuje starostu v době jeho nepřítomnosti nebo v době, kdy starosta nevykonává funkci
 - zastupitelstvo může místostarostům svěřit některé úkoly

Starosta a zastupitelstvo v obcích, kde není volena rada

- **Pravomoci zastupitelstva:**
 - a) zákonem vyhrazené pravomoci zastupitelstva (§ 84 + 85 Ozř)
 - b) další zákonem vyhrazené pravomoci (§ 102 odst. 4)
 - obec jako jediný společník obchodní společnosti
 - vydávání nařízení obce
 - rozdělení pravomocí obecního úřadu
 - stanovení počtu zaměstnanců obce a org. složek
 - přezkum opatření přijatých obecním úřadem a komisemi v samostatné působnosti
 - schvalovat účetní závěrku příspěvkové organizace
 - c) pravomoci, které si zastupitelstvo samo vyhradí (§ 84 odst.4)

- **Pravomoci starosty** = vše ostatní

Normotvorná působnost orgánů obcí a krajů – ústavní základ

- **„Zastupitelstva mohou v mezích své působnosti vydávat obecně závazné vyhlášky“**
(čl. 104 odst. 3 Ústavy)
- **„Ministerstva, jiné správní úřady a orgány územní samosprávy mohou na základě a v mezích zákona vydávat právní předpisy, jsou-li k tomu zákonem zmocněny“**
(čl. 79 odst. 3 Ústavy)
- **„Každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá“**
(čl. 2 odst. 4 Ústavy; čl. 2 odst. 3 Listiny)

Obecně závazné vyhlášky obcí

Čl. 104 Ústavy: „*...v mezích své působnosti ...*” - není zapotřebí explicitního zákonného zmocnění

§ 35 OZř:

(1) *Do samostatné působnosti obce patří záležitosti, které jsou v zájmu obce a občanů obce, pokud nejsou zákonem svěřeny krajům nebo pokud nejde o přenesenou působnost orgánů obce nebo o působnost, která je zvláštním zákonem svěřena správním úřadům jako výkon státní správy, a dále záležitosti, které do samostatné působnosti obce svěří zákon.*

(2) *Do samostatné působnosti obce patří zejména:*

- *záležitosti uvedené v § 84, 85 a 102 (nařízení obce)*
- *vytváření podmínek pro rozvoj sociální péče a pro uspokojování potřeb svých občanů - především o uspokojování potřeby bydlení, ochrany a rozvoje zdraví, dopravy a spojů, potřeby informací, výchovy a vzdělávání, celkového kulturního rozvoje a ochrany veřejného pořádku.*

Obecně závazné vyhlášky obcí

- schvaluje zastupitelstvo v rámci samostatné působnosti (§ 84 odst. 2)
- vyhlášení na úřední desce po dobu 15 dnů (§ 12 Ozř)
- povinnost vést evidenci vydaných právních předpisů (§ 12 odst. 4)
- povinnost zaslat neprodleně po vyhlášení na MV (§ 12 odst. 6)
- dozor nad vydáváním a obsahem obecně závazných vyhlášek obcí
 - Ministerstvo vnitra – Odbor dozoru a kontroly veřejné správy
 - Metodická pomoc: <http://www.mvcr.cz/odk2/>
 - MV vyzve k nápravě (lhůta 60 dnů)
 - MV pozastaví účinnost (**sistace**) – možnost podat rozklad
 - MV podá do 30 dnů Ústavnímu soudu návrh na zrušení OZV
- **soudní přezkum ústavnosti a zákonnosti OZV – Ústavní soud**
 - Pl. ÚS 5/93 - je-li ve vyhlášce povinnost - nutný zákon
 - Pl. ÚS 45/06 – odklon od restriktivní doktríny z 90. let
 - Pl. ÚS 62/04 - **čtyřkrokový test pro rozhodnutí ÚS:**
 - pravomoc obce (oprávněný orgán, zákonné zmocnění)
 - dodržení věcné působnosti (*jednání ultra vires*)
 - nezneužití působnosti (zda nesleduje nezákonný účel)
 - kritérium nerozumnosti

Regulace veřejného pořádku ve formě obecně závazných vyhlášek

1. Konzumace alkoholu na veřejných prostranstvích
2. Používání zábavní pyrotechniky na veřejných prostranstvích
3. Hluk (hlučné činnosti)
4. Podmínky pro pořádání veřejnosti přístupných akcí
5. Znečištění ulic a jiných veřejných prostranství
6. Rozdělávání a udržování otevřených ohňů
7. Ochrana a údržba veřejné zeleně (sekání, úklid)
8. Pravidla pro pohyb psů a jiných zvířat; Zákaz vstupu se zvířaty
9. Žebrání
10. Prostituce
11. Regulace hazardních her
12. Provoz zařízení sloužících potřebám veřejnosti
13. Nepovolené vylepování plakátů
14. Provozní doba pohostinských zařízení
15. Pouliční produkce
16. Umístění reklamních zařízení

Nařízení obcí

- Čl. 79 Ústavy
 - *„...na základě a v mezích zákona vydávat předpisy, jsou-li k tomu zmocněny...“*
- **schvaluje rada v rámci přenesené působnosti** (§ 102 odst. 2)
 - rada obce s rozšířenou působností může přijmout nařízení pro celý obvod *ORP* (např. *zpracování lesních hospodářských osnov dle § 25 odst. 2 a § 48 odst. 2 písm. d) zákona č. 289/1995 Sb., o lesích*)
- vyhlášení na úřední desce po dobu 15 dnů (§ 12 OZř)
- povinnost vést evidenci vydaných právních předpisů (§ 12 odst. 4)
- povinnost zaslat neprodleně po vyhlášení na KÚ (§ 12 odst. 6)
- **tři nutné podmínky:**
 - **zákonný základ**
 - **zákonná mez**
 - **konkrétní zákonné zmocnění**
- dozor nad vydáváním a obsahem nařízení obcí
 - příslušný Krajský úřad
 - KÚ vyzve k nápravě (lhůta 60 dnů)
 - KÚ pozastaví účinnost (sistace)
 - ředitel KÚ podá do 30 dnů Ústavnímu soudu návrh na zrušení
 - soudní přezkum ústavnosti a zákonnosti nařízení – Ústavní soud

Místní referendum

- **Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu** (dosud 4 novely)
- Právo hlasovat v místním referendu má každá osoba, která má právo volit do zastupitelstva obce
- Hlasování v místním referendu se koná v jednom dni - koná-li se hlasování současně s volbami koná se ve stejnou dobu, která je stanovena pro konání voleb.
- V místním referendu se rozhoduje o věcech, které patří do samostatné působnosti obce nebo statutárního města
- **Místní referendum nelze konat:**
 - *o místních poplatcích a o rozpočtu obce*
 - *o zřízení nebo zrušení orgánů obce nebo statutárního města a o jejich vnitřním uspořádání,*
 - *o volbě a odvolání starosty, místostarosty členů rady obce,*
 - *jestliže by otázka položená v místním referendu byla v rozporu s právními předpisy*
 - *o schválení, změně nebo zrušení obecně závazné vyhlášky obce,*
 - *jestliže od platného rozhodnutí v místním referendu do podání návrhu na konání místního referenda v téže věci neuplynulo 24 měsíců.*

Místní referendum

- Místní referendum se koná, jestliže:
 - se na tom usnese zastupitelstvo obce
 - přípravný výbor podá návrh na konání místního referenda a zastupitelstvo obce nebo zastupitelstvo statutárního města rozhodne o jeho vyhlášení.
- Návrh přípravného výboru musí být podpořen:
 - v obcích do 3 000 obyvatel 30 % oprávněných osob,
 - v obcích do 20 000 obyvatel 20 % oprávněných osob,
 - v obcích do 200 000 obyvatel 10 % oprávněných osob,
 - v obcích nad 200 000 obyvatel 6 % oprávněných osob.
- Otázka navržená pro místní referendum musí být jednoznačně položena tak, aby na ni bylo možno odpovědět slovem "ano" nebo slovem "ne".
- **K platnosti rozhodnutí** v místním referendu je třeba **účasti alespoň 35 % oprávněných osob**
- **Rozhodnutí je závazné**, hlasovala-li pro ně:
 - **nadpoloviční většina** zúčastněných voličů a současně
 - **alespoň 25 % všech voličů**
- Rozhodnutí v místním referendu je pro zastupitelstvo obce a další orgány obce závazné

Právní postavení výborů zastupitelstva

- **§ 117 zákona o obcích:**
 - zastupitelstvo obce může zřídit jako **své iniciativní a kontrolní orgány** výbory. Svá stanoviska a návrhy předkládají výbory zastupitelstvu obce.
 - zastupitelstvo obce **zřizuje vždy finanční a kontrolní výbor**
 - předsedou výboru je vždy člen zastupitelstva obce (s výjimkou osadních výborů)
- **výbory (stejně jako komise) jsou „orgány orgánů“**
- počet členů výboru je vždy lichý (§ 118 odst.2)
- členem mohou být jakékoliv fyzické osoby (nejen občané obce)
- neslučitelnost členství ve FV a KV
 - starosta, mistostarosta, tajemník
 - osoby zabezpečující rozpočtové a účetní práce na obecním úřadu
- **osadní výbory** (§ 120 Ozř)
 - v částech obce **může** zřídit zastupitelstvo
 - členy os. výboru pouze občané obce s trvalým pobytem v té části obce (...) a jsou určení zastupitelstvem obce.
 - osadní výbor je oprávněn předkládat zastupitelstvu, radě a výborům návrhy týkající se rozvoje části obce a rozpočtu obce

Právní postavení výborů zastupitelstva

- **§ 117 zákona o obcích:**
 - zastupitelstvo obce může zřídit jako své iniciativní a kontrolní orgány výbory. Svá stanoviska a návrhy předkládají výbory zastupitelstvu obce.
 - zastupitelstvo obce zřizuje vždy finanční a kontrolní výbor
 - předsedou výboru je vždy člen zastupitelstva obce (s výjimkou osadních výborů)
- ***výbory (stejně jako komise) jsou „orgány orgánů“***
- počet členů výboru je vždy lichý (§ 118 odst.2)
- členem mohou být jakékoliv fyzické osoby (nejen občané obce)
- neslučitelnost členství ve FV a KV
 - starosta, mistostarosta, tajemník
 - osoby zabezpečující rozpočtové a účetní práce na obecním úřadu
- **osadní výbory** (§ 120 Ozř)
 - v částech obce **může** zřídit zastupitelstvo
 - členy os. výboru pouze občané obce s trvalým pobytem v té části obce (...) a jsou určeni zastupitelstvem obce.
 - osadní výbor je oprávněn předkládat zastupitelstvu, radě a výborům návrhy týkající se rozvoje části obce a rozpočtu obce

Dvojí povaha činnosti výborů

A. *výbor plní úkoly, kterými jej **pověří zastupitelstvo obce**. Ze své činnosti odpovídá výbor zastupitelstvu obce.*“ (§ 118 odst. 1)

usnese-li se zastupitelstvo na nějakém úkolu, který chce výboru uložit, **je výbor takovým usnesením vázán**

B. *výbor jako „**iniciativní orgán**“ zastupitelstva*

výbor se absolutní většinou svých členů může usnést na plnění dalších úkolů, které explicitně z usnesení zastupitelstva nevyplývají

- **ani v jednom případě však výbory nemohou jiným subjektům nebo jiným orgánům obce ukládat povinnosti nebo zakládat práva**
- výbory **nedisponují** žádnou rozhodovací pravomocí, který by jím plynula ze zákona
- **není ani možné**, aby na ně takovou pravomoc zastupitelstvo delegovalo
- výbory předkládají své návrhy a stanoviska zastupitelstvu obce a **záleží pouze na jeho uvážení**, zda se těmito návrhy bude také řídit a přijme na jejich základě nějaké rozhodnutí

Finanční a kontrolní výbor

zákonem vymezená působnost (§ 119 zákona o obcích)

Finanční výbor

- provádí kontrolu hospodaření s majetkem a finančními prostředky obce,
- plní *další úkoly*, jimiž jej pověřilo zastupitelstvo obce

Kontrolní výbor

- kontroluje plnění usnesení zastupitelstva obce a rady obce, je-li zřízena,
 - kontroluje dodržování právních předpisů ostatními výbory a obecním úřadem na úseku samostatné působnosti,
 - plní *další kontrolní úkoly*, jimiž jej pověřilo zastupitelstvo obce
- v obou případech se jedná zejména **o orgány kontrolní**, jejichž působnost se částečně prolíná
 - zákonem vymezená působnost obou výborů **nemůže být nijak omezena** usnesením zastupitelstva
 - členové mají zákonné oprávnění *seznamovat se s takovými osobními údaji* zaměstnanců obce i bez jejich souhlasu, které *se přímo vztahují ke kontrole* hospodaření s majetkem a finančními prostředky obce, resp. s kontrolou zákonnosti postupu obce – **zákonná povinnost mlčenlivosti** i po skončení výkonu funkce !!!

Co kontroluje kontrolní výbor ?

A. řádné **plnění** usnesení zastupitelstva a rady

- v samostatné i přenesené působnosti
- o rozsahu a způsobu kontroly rozhoduje sám kontrolní výbor, a to absolutní většinou

B. **dodržování právních předpisů**

- pouze ostatními výbory nebo obecním úřadem
- pouze v rozsahu samostatné působnosti

argument a contrario

- bez souhlasu zastupitelstva není kontrolní výbor oprávněn kontrolovat jiné oblasti, než je dodržování usnesení a právních předpisů,
- není oprávněn kontrolovat jiné osoby nebo orgány obce mimo výbory a obecní úřad
- není oprávněn provádět kontrolu v oblasti přenesené působnosti

Obligatoční náležitosti zápisu z kontroly:

- *co bylo kontrolováno,*
- *jaké nedostatky byly zjištěny*
- *návrhy opatření směřující k odstranění nedostatků*
- zápis podepisuje člen výboru, který provedl kontrolu, a zaměstnanec, jehož činnosti se kontrola týkala
- zápis se předkládá zastupitelstvu s vyjádřením orgánu nebo zaměstnance, jejichž činnosti se kontrola týkala

Poskytování informací dle zákona č. 106/1999 Sb.

- Informační povinnosti podléhají veškeré informace, které se týkají působnosti (= činnosti) povinného subjektu.
- Informaci lze **neposkytnout** pouze ze zákonem stanovených důvodů. Pokud takový důvod není dán, musí být informace vydána (o poskytnutí informace se nevydává rozhodnutí, jde o **faktický úkon** (8 As 55/2012, bod 107).
- existuje-li důvod pro neposkytnutí informace, **musí být vydáno správní rozhodnutí o úplném nebo částečném odmítnutí žádosti o informace** (podle zákona se rozhodnutí vydává vždy, když žádosti není být i jen zčásti vyhověno; srov. § 15 odst. 1 InfZ; **NSS 8 Ans 11/2012**). Vydává se dle *správního řádu* a musí splnit všechny jím stanovené náležitosti. Neposkytnutá (chráněná) informace musí být zařazena do správního spisu (pro odvolací orgán i pro soud; **MS Praha, 7 A 140/2010, NSS A 2/2003**).
- je-li požadováno vydání konkrétního dokumentu, je nutné zjistit, zda veškeré v něm uvedené informace jsou zákonem chráněny, nebo zda se ochrana týká jen jejich částí (ty z poskytnutí vyloučit a ve zbytku informaci vydat).

Žádost o poskytnutí informací dle zákona č. 106/1999 Sb.

- **Prostřednictvím sítě nebo služby elektronických komunikací (e-mailem):** Taková žádost *nemusí být elektronicky podepsána (MS Praha 8 A 52/2012-47 i NSS 8 Ans 15/2012-34)*, *musí však být zaslána na elektronickou adresu podatelny povinného subjektu* (ledaže není zřízena nebo způsobilá provozu), jinak nemá účinky podané žádosti (srov. též **NSS 1 Ans 5/2010-172**)
- **Prostřednictvím datové schránky:** Má účinky písemného podání (§ 18 odst. 2 zákona č. 300/2008 Sb.)
- Žádost nemusí být odůvodněná - důvod uplatnění žádosti je prakticky zcela irelevantní a nelze jej zkoumat – **NSS 8 As 114/2013** (zřejmě s výjimkou *zneužívání informačního práva 8 As 55/2012*)
- Možnost zpoplatnění – nařízení vlády č. 173/2006 Sb., o zásadách stanovení úhrad a licenčních odměn za poskytování informací podle zákona o svobodném přístupu k informacím
 - Povinný subjekt vydává na účetní období; nevydání není nezákonné – jen nepraktické ...
 - Schvaluje rada v rámci zbytkové pravomoci nebo starosta (kde rada není)
 - Není povinnost zveřejnění na úřední desce – je povinnost v sídle a na internetu

Poskytnutí informací ze zápisů z rady a zastupitelstva obce

- Stanoviska Úřadu pro ochranu osobních údajů č. 2/2004 a č. 13/2012 www.uouu.cz
- **Poskytování na základě žádosti o informace podle InfZ:**
 - Zápis a usnesení zastupitelstva a usnesení rady: Žádá-li občan obce nebo osoba, která má podle § 16 zákona o obcích právo na přímý přístup, poskytnou se dokumenty bez omezení, u ostatních osob je nutná anonymizace
 - Zápis z rady obce: Nelze neposkytnout s odkazem na neveřejnost schůze. Poskytnou se po anonymizaci zákonem chráněných údajů. (**NSS 6 As 40/2004-62**)
- **Zveřejňování (na internetu):**
 - Je nutné zajistit anonymizaci všech zákonem chráněných a zaznamenaných údajů, zejména osobních údajů

Poskytnutí informací o podkladových materiálech pro jednání rady nebo zastupitelstva

- **Před projednáním – možno odmítnout za podmínek § 11 odst. 1 písm. b) InfZ:** V případě zastupitelstva jen výjimečně (jde o veřejné zasedání a legitimní důvod zřejmě nebude možné nalézt), v případě rady může převážit neveřejnost jako legitimní důvod pro neposkytnutí informace.
- **Po projednání - § 11 odst. 1 písm. b) uplatnit nelze, takže se jedná o obecně vydatelný dokument po odstranění všech zákonem chráněných specifických částí (MS Praha 11 A 149/2012).**
- **Jestliže přijaté usnesení odkazuje na podkladový materiál (např. *schvaluje odměnu podle podkladového materiálu č. j...*), pak se tento materiál stává jeho součástí a přístup k němu se řídí režimem přístupu k samotnému usnesení, ať již dle InfZ nebo dle § 16 odst. 2 písm. e) Ozř (KS Ústí nad Labem 15 a 143/2012 a NSS 7 Aps 4/2013)**

Poskytnutí informací o příjemcích veřejných prostředků (platy a odměny)

- **Rozsudek NSS ze dne 22. 10. 2014, č. j. 8 As 55/2012-62:**
- Informace se bez dalšího poskytne v případě těchto osob:
 - zaměstnanců v řídicích pozicích povinného subjektu
 - zaměstnanců podílejících se na výkonu vrchnostenských oprávnění povinného subjektu
 - téměř všech dalších zaměstnanců (s výjimkou zajišťování servisních služeb)
- *„informaci o výši platu (...) zaměstnance placeného z veřejných prostředků (...) nelze považovat za informaci, která by jej v případě zveřejnění difamovala nebo jinak snižovala jeho lidskou důstojnost, neboť sama o sobě výše platu žádný negativní informační obsah nemá.“*
- *„závist jako lidská vlastnost vyvěrající z malosti duše není něco, čemu by se dalo právními prostředky čelit; jí musí čelit ti, kteří jí podléhají, svým mravním úsilím, a ti, kteří jsou jejím terčem, svojí trpělivostí, vnitřním klidem a odvahou“*

Poskytnutí informací o příjemcích veřejných prostředků (platy a odměny) - **Nález Ústavního soudu** sp. zn. IV. ÚS 1378/16 (1. 11. 2017)

- **Právo na informace ve veřejném zájmu není absolutní**; pokud jeho výkon zasahuje do práva na ochranu soukromého života (...) je nutno v každém jednotlivém případě **všechna tato práva poměřovat, a zajistit mezi nimi spravedlivou rovnováhu, neboť jde o práva rovnocenná**
- Zaměstnavatel jako povinný subjekt **může odmítnout** poskytnout žadateli informaci o platu zaměstnance, **pokud nejsou splněny všechny tyto podmínky**:
 - a) účelem vyžádání informace je přispět k diskusi o věcech veřejného zájmu;
 - b) informace samotná se týká veřejného zájmu;
 - c) žadatel o informaci plní úkoly či poslání dozoru veřejnosti či roli tzv. „společenského hlídačského psa“;
 - d) informace existuje a je dostupná.
- Nejsou-li všechny tyto podmínky splněny, potom odmítnutí poskytnout žadateli informaci o platu a odměnách zaměstnance není porušením povinnosti státních orgánů a orgánů územní samosprávy poskytovat přiměřeným způsobem informace o své činnosti, vyplývající z článku 17 odst. 5 Listiny.

Trestněprávní aspekty porušení zákona orgány obcí

- Nejčastější skutkové podstaty trestných činů:
 - Dotační podvod (§ 212);
 - Porušení povinnosti při správě cizího majetku (§§ 220 – 221);
 - Trestné činy související se zadáním veřejné zakázky, veřejnou soutěží a veřejnou dražbou (§§ 256 – 258);
 - Poškození finančních zájmů Evropské unie (§ 260);
 - Trestné činy obecně nebezpečné a proti životnímu prostředí;
 - Trestné činy úředních osob (§§ 329 – 330);
 - Úplatkářství (§§ 331 – 334);
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu Tdo 827/2012 (19. 12. 2012)
 - „*trestní odpovědnosti každého z členů zastupitelstva obce, který hlasoval pro schválení nevýhodného prodeje nemovitého majetku obce, **pak nebrání ani skutečnost, jestliže rozhodoval jako člen kolektivního orgánu obce***“
 - „*proto i trestní odpovědnost za schválení a důsledky rozhodnutí přijatého zmíněnou většinou, pokud bylo učiněno v rozporu s povinností členů zastupitelstva obce řádně spravovat majetek obce (§ 38 a násl. zákona o obcích), mohou nést všichni členové zastupitelstva obce, kteří hlasovali pro schválení určitého rozhodnutí, jímž byla způsobena škoda na majetku obce.*“

Děkuji za pozornost

petr.kolar@vsci.cz